

Управління культури
Черкаської облдержадміністрації
Комунальний заклад «Обласна універсальна наукова
бібліотека імені Тараса Шевченка»
Черкаської обласної ради

**Популяризація в бібліотеках
області
здорового способу життя**

(Аналітична довідка)

Черкаси – 2012

Управління культури
Черкаської облдержадміністрації
Комунальний заклад «Обласна універсальна наукова
бібліотека імені Тараса Шевченка»
Черкаської обласної ради

**Популяризація в бібліотеках
області
здорового способу життя**

(Аналітична довідка)

Черкаси – 2012

Популяризація в бібліотеках області здорового способу життя: аналіт. довідка / КЗ «ОУНБ ім. Тараса Шевченка»; уклад. Л. С. Шумко. – Черкаси, 2012. - 12 с.

Укладач:
Редактор:
Відповідальний за випуск:
Комп'ютерний набір:

Л. С. Шумко
Г. С. Круглякова
К. С. Бугаєнко
Л. С. Шумко

Підписано до друку 28.04.2012 Тир. 35 Ксерокс ОУНБ ім. Тараса Шевченка

За роки незалежності в Україні в ході реалізації державної соціальної програми здійснено ряд заходів щодо формування здорового способу життя як важливого чинника здоров'я.

Законодавчою базою формування здорового способу життя в країні є нормативно-правові засади в галузі охорони здоров'я. Стаття 3 Конституції України визначає здоров'я найвищою соціальною цінністю, а відповідно до ст. 49 кожен громадянин має право на охорону здоров'я.

Актуальність проблеми підкреслено Концепцією розвитку охорони здоров'я населення, що була затверджена Президентом України ще 2000 року. Вона містить спеціальний п'ятий розділ «Створення умов для здорового способу життя».

На позитивні перспективи здорового способу життя вказує і той факт, що останніми роками в країні розгортається реалізація багатьох проектів: Національної програми «Діти України»; Цільової комплексної програми «Фізичне виховання - здоров'я нації»; Міжгалузєвої комплексної програми «Здоров'я нації»; Національного плану дій з гігієни довкілля; Національної програми патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства; програми Міністерства освіти та науки України та багато інших.

Формувати у користувачів уявлення про те, що здоров'я значною мірою залежить від нас самих, пропагувати здоровий спосіб життя, викликати прагнення зберігати та зміцнювати здоров'я, бажання підтримувати його традиції є важливим напрямком діяльності бібліотечних закладів області.

Враховуючи актуальність проблеми здорового способу життя, толерантності соціальних відносин, комфортного психологічного самопочуття, виховання ду-

ховно багаті та фізично розвинутої особистості, бібліотеки області приділяли значну увагу популяризації літератури з цього питання, різноманітним формам масової роботи для задоволення потреб користувачів.

Зазвичай бібліотечні заклади області посилену роботу з пропаганди здорового способу життя приурочували до таких календарних днів, як: Всесвітній день боротьби зі СНІДом (1 грудня); Всесвітній день боротьби з тютюнопалінням (31 травня); Міжнародний день боротьби з курінням (кожен третій четвер листопада); Міжнародний день боротьби зі зловживання наркотиками і їх незаконним обігом (26 червня); Всесвітній день здоров'я (7 квітня).

Також роботу в даному напрямку проводили в рамках державних, обласних та регіональних оздоровчих програм. Бібліотеки Черкаського РОМЦ БКР в рамках «Державної цільової соціальної програми зменшення шкідливого впливу тютюну на здоров'я населення на період до 2012 р.» провели ряд заходів: інформаційні години «Димні світи. Що треба знати про куріння» (доповнювались виставками-роздумами), тематичні полицки «Не струшуймо здоров'я у попільничку».

В рамках Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я населення Черкащини на 2002-2011 рр.» до Всесвітнього дня здоров'я в сільських бібліотеках були представлені книжкові викладки «Здоровий спосіб життя – хворобам нема вороття», у РОМЦ – тематична полочка «Мандрівка на планету Здоров'я», з юнацькою категорією користувачів проведено конкурс-вікторину «Що я знаю про здоровий спосіб життя», диспут «Здоров'я – вічна мрія людства».

Бібліотеки Драбівського району працювали в рамках районної програми «Здоров'я населення Драбівщини». Зокрема, проходили такі заходи: пізнавальна інформина «Бути здоровим – модно» (ЦРБ), час-дебат «Здоров'я молодих – турбота всіх» (Яворівська

СБ), година застереження «Молоді про СНІД», інформина-застереження «Тютюн – повільна отрута».

На базі Публічних центрів регіональної інформації, що створені і діють в усіх бібліотеках області, також збирається інформація з питань профілактики наркоманії, СНІДу, боротьби за здоровий спосіб життя.

Поряд з традиційними в роботі бібліотек мають місце інтерактивні, інноваційні, емоційно насичені форми роботи із застосуванням комп'ютерних і інформаційних технологій: слайд-бесіди, електронні презентації, шок-уроки, тренінги, сюжетно-рольові ігри, мультимедійні вікторини, слайд-лекції, слайд-тренінги. Зокрема, мали місце такі заходи: презентація електронної енциклопедії, електронна презентація «Ми за здоровий спосіб життя», конкурс творчих робіт молоді, дитячих малюнків, цикл творчих лабораторій по профілактиці наркоманії, тренінги на тему «Скористайся правом на щастя», «Світ без наркотиків», конкурс методичних матеріалів «Бібліотеки за здоровий спосіб життя», «Альтернатива шкідливим звичкам – книга»; конкурс на кращий міні-твір, кращий плакат: «Я ніколи не буду вживати наркотики».

Найбільш активними у впровадженні в практику роботи креативних форм були бібліотеки Смілянської міської ЦБС, Христинівської, Корсунь-Шевченківської ЦБС. Серед них: керовані дискусії, мозкові штурми, година-засторога, караван здоров'я, інформ-досьє, інформ-калейдоскоп під назвами: «Епідемічна ситуація в Україні», «Історія виникнення наркотичних речовин», «Страшна невиліковна хвороба», застереження-калейдоскоп «Видатні особистості – жертви передозування» (Христинівська ЦБС); виставка-шок «Куріння – божевільна справа чи невинна забава», превентивний дайджест «Поєдинок зі СНІДом», виставка-заклик «Вмій сказати «Ні!» (Смілянська МЦБС); тренінг «Бути здоровим – це наука», вітамінопрограма «Шукайте лі-

каря в природі», калейдоскоп здоров'я «Здоров'я – це ранок зі свіжим повітрям», для молоді – діалогові спілкування «Як ми руйнуємо власне здоров'я шкідливими звичками» (Корсунь-Шевченківська ЦБС).

Популяризуючи літературу за здоровий і безпечний спосіб життя працівники Золотоніської, Катеринопільської, Уманської, Тальнівської, Чернобаївської, Шполянської ЦБС відшукують нові, неординарні форми роботи, тим самим зацікавлюючи різні категорії користувачів.

Виїзний масовий захід був проведений у Дмитрівській ЗОШ (Золотоніська ЦБС). Молодь із задоволенням відвідала тематичну дискотеку «Молодь за чисті легені». На юнацькому секторі ЦРБ експонувалась незвична виставка фоторобіт постійної читачки бібліотеки «Рухай своє життя». На фотографіях, що були представлені на виставці, зафіксовано різні заняття молоді у вільний час: негативні заняття і шкідливі звички та приклади розумного і корисного використання вільного часу.

Працівники Тальнівської ЦРБ спільно зі школами проводили тиждень антитютюнової пропаганди (до Всесвітнього дня боротьби з тютюнопалінням – 31 травня), місячник здорового способу життя «Вибери здоровий спосіб життя».

У Шполянській ЦБС пройшов загальносистемний захід: усний журнал «Ваше здоров'я у ваших руках» (до Всесвітнього дня здоров'я – 7 квітня). Цикл заходів проведено до Всесвітнього дня боротьби з тютюнопалінням: уроки-застереження «Тютюнова статистика», «МОЗ попереджує, здоровий глузд підказує», бесіди-роздуми «У тютюновому полоні», «На гачку у нікотину», демонструвались відеоролики «Правда про куріння».

Комплекс заходів «Від здоров'я землі – до здоров'я людей» пройшов у Чернобаївській ЦБС. Особливу за-

цікавленість у юнаків і дівчат викликав мультимедійний кліп-огляд «Молодість, отруєна дурманом», проводилось анкетування серед молоді на тему «Паління: за чи проти?»

Активні форми роботи з користувачами використовували в своїй діяльності бібліотеки Уманської міської ЦБС. До Всесвітнього дня здоров'я у бібліотеках системи проводились: година корисних порад «Здоровий спосіб життя в традиціях українського народу», гра-подорож «Країною здоров'я», пізнавальний конкурс «Про здоров'я треба знати, про здоров'я треба дбати», гра-вікторина «Хто здоровий, той не плаче, жде його в житті удача», рольова гра «Здорові діти – здорова нація». З метою профілактики алкоголізму, наркоманії, СНІДу бібліотеками проведено ряд заходів: етичний діалог «Куріння чи здоров'я – вибір за вами», тематична дискусія «Алкоголь і нікотин – вороги нашого здоров'я», «Пивний фронт – за та проти», прес-репортаж «СНІД – реальність життя», бесіда-дискусія «Ураження ВІЛ: результати чи початок життєвої кризи», виставка-інтерв'ю «Наркотики – загроза генофонду», година корисних порад «Над прірвою великої біди».

Центральні районні бібліотеки здійснювали методичний супровід з реалізації цього питання. Кам'янська ЦРБ провела семінар для бібліотечних працівників району на тему: «Діяльність бібліотек по пропаганді здорового і безпечного способу життя». Доповненням була презентація бібліографічного покажчика «Питна вода: безпека, якість, здоров'я».

Для бібліотечних працівників Смілянського району пройшов семінар «Роль бібліотек у популяризації здорового способу життя», на якому обговорювались духовні потреби особистості та утвердження здорового способу життя. Узагальнювався досвід роботи книгозбірень Смілянської РЦБС та робота по утвердженню

моральності у суспільстві. Проїшов репортаж із виставки-застереження «Ілюзія щастя, що веде до біди» та масовий захід «Відверто про небезпечні пристрасті» за участю представника громадської організації «Діалог».

Робота в даному напрямку здійснюється у тісній співпраці з громадськими організаціями, благодійними фондами, лікарями, психологами, дільничними інспекторами, юристами. Зокрема, Черкаська міська ЦБС запрошує на зустрічі представників Черкаської благодійної організації «Від серця до серця» та благодійного фонду «Інсайт».

Шполянська ЦРБ співпрацює з районною організацією Червоного Хреста. Катеринопільська ЦРБ координує свою роботу з районним центром соціальних служб сім'ї, дітей та молоді, медичними працівниками.

Чорнобаївська ЦРБ співпрацює з працівниками фельдшерсько-акушерського пункту, дільничним міліціонером.

В ряді бібліотек області створені та успішно працюють клуби за інтересами оздоровчої тематики. Так, при Катеринопільській ЦРБ діє клуб «В здоровому тілі - здоровий дух»; Конело-Попівській БФ Жашківської ЦБС – клуб «Шанс»; СБ с. Леськи Черкаського району – клуб «Здоров'я»; Кліщинській СБФ Чорнобаївської ЦБС – клуб «Паросток»; Шполянській ЦРБ – клуб «Твоє здоров'я». Цікаво і змістовно проходять засідання в клубах за участю медичних працівників, юристів, психологів тощо.

Слід відзначити велику виставкову, інформаційну та просвітницьку роботу всіх без винятку сільських бібліотек. Крім традиційних працівники сільських книгозбірень запроваджують і нові, інтерактивні форми роботи, часто із застосуванням комп'ютерних технологій.

Популяризуючи літературу за здоровий спосіб життя, працівники Жашківської ЦБС влаштовували виставки-роздуми,

виставки-діалоги, виставки-застереження: «У нікотиновому полоні», «Пити чи жити: алкоголь – проблема XXI століття» (Скибинська БФ); «Не дай шансу СНІДу» (Тинівська БФ); «Не будь собі ворогом» (Конело-Хутірська БФ); «Дорога в безодню» (Сорокотязька БФ).

У бібліотеках Уманського району організували книжкові виставки, експрес-перегляди, тематичні полочки «Наркотики: мандрівка в один кінець», «СНІД: людство під загрозою», «Екологія душі», «На шляху до зрілості», уроки здоров'я: «Дорога в безодню», «Увага! Проблема!», «Здоровий спосіб життя – вибір молоді»; урок моралі «Багато доріг, життя одне»; вечори запитань і відповідей, диспути: «Є над чим замислитись», «В гармонії з собою і світом»; уроки-застереження: «Небезпека пристрасті», «Єднаймося заради дітей, єднаймося проти СНІДу!»

Книгозбірні Золотоніського району провели такі заходи: інформаційне шоу «Не зруйнуй життя свого» (Каврай І СБФ); засідання за «круглим столом» «Не будьте собі ворогом» (Чапаєвська СБФ), «СНІД: не залишитись байдужим» (Привітненська СБФ); година спілкування «Курінню – Ні!» (Броварківська СБФ); година здоров'я «Шкідливі звички – вороги молодості і краси» (Шабельниківська СБФ); бібліографічний огляд «Молодь за здоров'я, красу і радість життя» (Хвилівська СБФ).

До Міжнародного дня боротьби з наркоманією та до дня боротьби з тютюнопалінням бібліотеками Звенигородської ЦБС були проведені: уроки моралі «У наркомана вік короткий» (ЦРБ), «Молодь в оманливому світі спокус» (Вільховецька СБФ), урок-застереження «Наркоманія – хвороба чи злочин» (Чермериська СБФ).

Бібліотеки Канівського району провели цикл бесід – застережень «Бережи здоров'я змолоду». В межах

циклу – бесіди на теми: «Наркоманія - пастка для юні», «Нікотину – Ні!», «Правда та вигадки про алкоголь», «ВІЛ/СНІД: знання і розуміння»; брейн-ринг «Лабіринтами знань»; вечір обміну думками «У лабіринтах етикету».

Актуальними для користувачів Ватутінської, Золотоніської міських ЦБС були зустрічі з лікарями-наркологами: «СНІД! Не залишайтесь байдужими», «У світі білого божевілля», «Здоровий спосіб життя: Модно! Престижно! Корисно!», години спілкування, години сприяння здоров'ю «Найцінніший дар – життя», «Щоб не занепасти життя», книжкові виставки: «Відверто про наркоманію». Плідною була співпраця із соціальною службою для сім'ї, дітей та молоді.

Цікаво і змістовно проходять заходи і в інших бібліотеках області. Так, у Лисянській ЦРБ проведено тренінг за участю лікаря-нарколога «Біда одна – проблема спільна»; діалог-суперечка «Не загубись у цьому світі» відбувся у Маньківській ЦРБ. Ряд заходів проведено Чигиринською ЦРБ до Всесвітнього дня боротьби зі СНІДом, дня боротьби з тютюнопалінням. Серед них: урок-застереження «За хмарою тютюнового диму», диспут «Добро починається з тебе» тощо.

Поліпшилась видавнича діяльність бібліотек області з цього питання. Так, Корсунь-Шевченківською ЦРБ видано методичний матеріал «Здоров'я української нації»; Монастирищенською ЦРБ – інформаційний покажчик «Скажи «Ні» шкідливим звичкам»; Обласною бібліотекою для юнацтва ім. В. Симоненка – бібліографічний дайджест «Здоровий спосіб життя».

Важливим аспектом висвітлення діяльності бібліотек з питань популяризації літератури про здоровий спосіб життя є співпраця із засобами масової інформації. Активно використовують місцеві ЗМІ Городищенська, Смілянська, Христинівська, Корсунь-

Шевченківська, Катеринопільська, Маньківська ЦРБ, Смілянська, Ватутінська ЦМБ.

Шполянська ЦРБ має спеціальну рубрику в районній газеті «Шполянські вісті».

Працівники Жашківської ЦРБ тісно співпрацюють з місцевою телестудією «Жасмін», Черкаської міської ЦБС – з обласними телестудіями «Вікка» та «Рось». Активно задіюють радіомовлення Золотоніська, Тальнівська ЦРБ.

Аналіз діяльності бібліотек області з питань популяризації літератури з утвердження здорового способу життя показав, що робота в цьому напрямку здійснюється постійно і спрямована на профілактику та попередження асоціальних явищ. Бібліотеки, як соціокомунікаційні центри формування здорового способу життя, здатні забезпечити безпосереднє й опосередковане спілкування реальних і віртуальних користувачів та бібліотекарів; налагодити партнерські зв'язки не лише зі спорідненими соціально-комунікаційними структурами, а й скоординувати діяльність із представниками владних, правоохоронних структур, органів охорони здоров'я, соціальних служб, професійних об'єднань тощо.

Вищевикладене дає підстави розглядати бібліотеки як унікальну структуру, здатну на високому рівні забезпечити документальну, інформаційну підтримку формування та розвитку здорового способу життя кожного громадянина України та українського суспільства в цілому.

Видавець: КЗ «ОУНБ імені Тараса Шевченка»
18000 м. Черкаси вул. Байди-Вишневецького, 8
Електронна адреса: ounb@library.ck.ua
Науково-метод. відділ: metod@library.ck.ua